

Uppföljning av rapporten Barnsexturism – ett granskningsprojekt

Tillsynsrapport 2013:3
Utvecklingscentrum Göteborg
April 2013

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND OCH SYFTE	3
2. METOD	3
3. GRANSKADE ÄRENDEN	3
3.1 ALLMÄNT	3
3.2 THAILAND.....	4
3.3 KAMBODJA.....	4
3.4 FILIPPINERNA	4
3.5. NIGERIA	5
4. DOM I ÄRENDE SOM TILLKOMMIT EFTER TILLSYNS- OCH GRANSKNINGSPROJEKTET	5
5. AVSLUTANDE SYNPUNKTER	5
6. BESLUT	7

1. Bakgrund och syfte

Utvecklingscentrum Göteborg genomförde under 2011 ett tillsyns- och granskningsprojekt avseende handläggningen av s.k. barnsexturismärenden (resande i sexuella övergrepp mot barn). Rapporten Barnsexturism – ett granskningsprojekt publicerades i december 2011. Mot bakgrund av iakttagelser som gjorts och de slutsatser som dragits om behovet av att utveckla ett metodstöd beslutade Utvecklingscentrum Göteborg i rapporten att ett kortfattat metodstöd för aktuell ärendetyp skulle utarbetas. Vidare skulle det nya arbetssätt som utvecklats och använts i flera av de granskade ärendena utvärderas. Utvärderingen och iakttagelser i granskningen skulle ligga till grund för arbetet med metodstödet.

Åklagarmyndigheten har därefter i verksamhetsplanen för 2013 gett Utvecklingscentrum Göteborg i uppdrag att genomföra en uppföljning av granskningen av s.k. barnsexturismärenden genom att utvärdera arbetssätt och utarbeta ett kortfattat metodstöd. Metodstödet ska presenteras i form av rättspromemoria eller handbok senast i mars 2013.

2. Metod

Granskningen omfattar samma ärenden som det tidigare tillsyns- och granskningsprojektet. Ärendena har granskats i åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra. I några fall har även de fysiska akterna granskats och åklagaren kontaktats. Granskningen har haft som syfte att kontrollera vad som hänt i ärendena sedan den förra granskningen.

3. Granskade ärenden

3.1 Allmänt

Vid det förra projektets brytpunkt den 21 juni 2011 pågick enligt rapporten förundersökning i tio av de granskade ärendena (rätteligen pågick förundersökning i nio fall och i ett fall hade beslut att inleda förundersökning ännu inte fattats). Vid detta projekts brytpunkt den 8 januari 2013 pågick förundersökning alltjämt i sex ärenden. Två fall hade lett till laga kraftvunna domar, i ett fall hade förundersökningen lagts ned och i ett fall hade beslut fattats att inte inleda förundersökning.

Efter projektets brytpunkt har förundersökningen lagts ner i ännu ett ärende.

3.2 Thailand

3.2.1. Ärende 1 (fem ärenden)

Förundersökning pågår alltjämt mot samtliga fem misstänkta. Svar på rättshjälpsbegäran har inte inkommit från Thailand. En del nya uppgifter finns i ärendena, men inget är bekräftat från thailändska myndigheter.

3.2.2 Ärende 2

Den misstänkte var inledningsvis misstänkt för brott i Thailand, men misstankar om brott i Kambodja tillkom under tiden för den förra granskningen. Den misstänkte har nu dömts för brott i Kambodja till fängelse 5 år, det var vid brytpunkten dock oklart om domen vunnit laga kraft. Några nya uppgifter om misstankarna i Thailand har inte tillkommit.

Efter projektets brytpunkt har den svenska förundersökningen lagts ner. Beslutet motiverades såvitt avser brott i Kambodja med att det inte längre finns anledning fullfölja utredningen, p.g.a. dom i Kambodja 120607. Förundersökningen avseende brott i Thailand lades ner p.g.a. bevisproblem.

3.3 Kambodja

Förundersökningen har lagts ner eftersom den misstänkte avlidit.

3.4 Filippinerna

3.4.1 Ärende 1

Eskilstuna tingsrätt (B 1875-11) dömde i mars 2012 den tilltalade för grovt sexuellt övergrepp mot barn, sexuellt övergrepp mot barn och barnpornografibrott till fängelse 1 år 6 månader. Domen har vunnit laga kraft.

Ansökan om internationell rättslig hjälp gjordes i ärendet. Polis och åklagare besökte Filippinerna vid två tillfällen för att hålla förhör med målsägandena och vittnen, genomföra husrannsakan och dokumentera brottsplatsen m.m. Målsägandebiträdet deltog vid den första resan. Vid huvudförhandlingen hördes flera personer via länk till Filippinerna. Polis och tolk från Sverige var närvarande i Filippinerna under vittnesförhören.

3.4.2 Ärende 2

Hovrätten över Skåne och Blekinge (B 224-12) dömde i mars 2012 den tilltalade för grovt barnpornografibrott, sexuellt övergrepp mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, våldtäkt mot barn och stämpling till våldtäkt mot barn till fängelse 7 år. Domen har vunnit laga kraft.

Under förundersökningen ansöktes om internationell rättslig hjälp i Filippinerna för att genomföra vittnesförhör och i USA för att ta del av e-postkommunikation. Eftersom vittnet inte kunde lokaliseras genomfördes dock inte något vittnesförhör i Filippinerna.

3.5. Nigeria

Åklagare beslutade i september 2011 att inte inleda förundersökning eftersom det var uppenbart att brottet inte gick att utreda.

4. Dom i ärende som tillkommit efter tillsyns- och granskningsprojektet

Förutom de två domar som framgår ovan har ännu ett ärende avgjorts i domstol. Hässleholms tingsrätt (B 610-12) dömde i januari 2013 en man för anstiftan till grov våldtäkt mot barn, stämpling till grov våldtäkt mot barn och barnpornografibrott till fängelse 8 år. Domen har överklagats.

Ansökan om internationell rättslig hjälp gjordes i ärendet. Polis och åklagare besökte Filippinerna för att hålla förhör med målsägandena och vittnen m.m. Vid barnförhören närvarande även målsägandebiträde och tolk från Sverige samt företrädare för socialtjänsten i Filippinerna. Vid huvudförhandlingen hördes flera personer via länk till Filippinerna. Svensk polis och samma tolk som använts under förundersökningen var närvarande i Filippinerna under vittnesförhören.

5. Avslutande synpunkter

Granskningen visar att handläggningen av s.k. barnsexturismärenden möter samma problem som handläggningen av sexualbrott mot barn inom landet. Det gäller bl.a. frågor kring barnförhöret, förordnande av biträde för barnet och i vilket skede av förundersökningen försvararen ska få ta del av barnförhör. De rekommendationer som lämnas i handboken Handläggning av ärenden rörande övergrepp mot barn är tillämpliga även för s.k. barnsexturismärenden.

I likhet med den tidigare granskningen kan konstateras att den lagstadgade fristen i 2 a § förundersökningskungörelsen inte är möjlig, eller i vart fall mycket svår, att hålla. Orsaken är att det tar lång tid att få svar på en ansökan om internationell rättslig hjälp.

Åklagarmyndighetens riktlinjer och JO ställer krav på stor aktivitet i barnärenden. Även om det inte är möjligt att hålla den lagstadgade fristen innebär skyndsamhetskravet att ansökan om rättslig hjälp bör bevakas särskilt och följas upp.

Det är även av stor vikt att i ärendehanteringssystemet Cåbra dokumentera de kontakter som tagits och de åtgärder i övrigt som vidtagits i ärendet.

I samband med denna granskning har ett kortfattat metodstöd för s.k. barnsexturismärenden upprättats. Metodstödet utgör ett komplement till handboken Internationell rättslig hjälp i brottmål och handboken Handläggning av ärenden rörande övergrepp mot barn. Metodstödet är utformat så att åklagarna leds in i de relevanta handböckerna.

Uppföljningen bekräftar att den bedömning av vad som är framgångsfaktorer som gjordes i det tidigare projektet är riktig. Det är således av stor betydelse att personal med specialkompetens handlägger ärendena, samarbetet mellan polis och åklagare är tätt, ansökan om internationell rättshjälp görs i ett tidigt skede och det internationella samarbetet ökar.

Vid Internationella åklagarkammaren i Stockholm pågår för närvarande projektet Ökad lagföring i ärenden som rör resande i sexuella övergrepp mot barn, som behandlar frågorna ovan. Projektet syftar till att

- öka kunskapen om företeelsen om kompetensen att handlägga ärendetypen,
- utveckla samarbetet med polisen och andra viktiga aktörer nationellt och internationellt samt
- bilda nätverk för kunskapsutbyte.

Projektet förväntas att ytterligare förbättra möjligheterna att lagföra aktuell brottstyp.

6. Beslut

Under 2011 genomförde Utvecklingscentrum Göteborg en granskning av handläggningen av sexualbrott mot barn begångna utomlands av personer med anknytning till Sverige. Granskningen redovisades december 2011 i rapporten Barnsexturism – ett granskningsprojekt med beslut att följa upp och utvärdera handläggningen av vissa av de granskade ärendena samt att utarbeta ett metodstöd för handläggningen av brottstypen.

Genom utarbetandet av metodstöd och nu vidtagen uppföljning av de ärenden som ingick i granskning är beslutade åtgärder vidtagna.

Marianne Ny

Elena Severin